

Buletin Informativ Dezvoltare Regională

Numărul 1, Ianuarie – Aprilie 2015

Stimați prieteni,

Îmi face o deosebită plăcere să vă anunț despre lansarea unei noi publicații, care va avea drept scop informarea despre activitatea domeniului de Dezvoltare Regională. Sunt extrem de onorat de apariția buletinului informativ și sunt sigur că pe viitor acesta va deveni o sursă de informare importantă în ceea ce ține domeniul Dezvoltării Regionale. Sper, de asemenea, că noua publicație va deveni un mic ghid al Dezvoltării Regionale și va servi drept mijloc de informare pentru cetățenii țării, iar pentru jurnaliști - o sursă credibilă, de unde își vor culege subiectele.

Chiar dacă domeniul Dezvoltării Regionale este unul relativ nou, cred cu fermitate că acesta este unul foarte important pentru societatea noastră. Sunt mai mult decât sigur că serviciile de rehabilitare a rețelelor de asigurare cu apă curentă, de canalizare și drumuri, de management al deșeurilor solide, îmbunătățirea mediului înconjurător și renovarea siturilor turistice sunt la fel de importante pentru comunitate ca și sistemul medical, de protecție și asistență socială sau educațional. Or, Dezvoltarea Regională este un produs comun al nostru, al tuturor și doar împreună putem contribui la prosperarea comunității.

Îmi exprim speranța că această mică publicație care, în timp, va deveni una de referință, va avea un impact așteptat în ceea ce privește vizibilitatea eforturilor și a proiectelor de Dezvoltare Regională. Aceasta va contribui la obținerea pe viitor a progreselor notabile în domeniu și la creșterea gradului de conștientizare în rândul populației.

Vă mulțumesc și revenind la sloganul campaniei de informare, lansată la începutul lunii aprilie și, despre care veți putea citi mai multe în acest prim număr, vă spun cu toată convingerea că avem viitor și aici, acasă, în Republica Moldova!

În acest sens, ca și în cazul oricărui început, vreau să vă transmit cele mai sincere urări de bine și lectură cât mai plăcută.

Vasile Bitca
Ministrul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor

Publicație realizată de Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, cu sprijinul Guvernului Germaniei

Ministerul Dezvoltării
Regionale și Construcțiilor

giz

Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Vasile Bîțca,

ministrul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor

Vasile Bîțca s-a născut la 1 Decembrie 1971 în orașul Nisporeni. În 2001 a absolvit Academia de Poliție "Ștefan cel Mare și Șfânt" a Ministerului Afacerilor Interne din Republica Moldova, iar în anul 2009, Academia de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova. În 2007 devine viceprimar al orașului Nisporeni, iar în 2011 este ales președinte al raionului Nisporeni, funcție pe care o deține până în noiembrie 2014, când este ales deputat în Parlamentul Republicii Moldova, iar în februarie 2015 este numit în calitate de ministru al Dezvoltării Regionale și Construcțiilor. Este căsătorit, crește și educă împreună cu soția 3 copii. În timpul liber practică înotul și joacă fotbal.

2013-2015, conform planului de finanțare pentru 2015.

Acordul de Asociere Republica Moldova - UE conține un capitol aparte ce ține de dezvoltarea regională și cooperarea trans-frontalieră. În acest sens, care sunt măsurile cerute de UE pentru implementarea reformelor în domeniul dezvoltării regionale și la ce etapă suntem în realizarea Planului Național de Acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova - Uniunea Europeană în perioada 2014-2016?

Pentru început ne propunem să continuăm reformele începute și menționate în Capitolul 20 al Acordului de Asociere Republica Moldova - UE. Anume acest capitol se referă la sectorul dezvoltării regionale și cooperării trans-frontaliere. În acest sens, vom continua ajustarea cadrului normativ, strategic al politicii de dezvoltare regională a RM cu cel al UE și elaborarea metodologiei de evaluare a impactului în urma implementării SADR 2013-2015. De asemenea, intenționăm includerea în politicile de dezvoltare regională a măsurilor de transferare a competențelor către administrațiile locale, totodată creând instrumente eficiente și ajustând cadrul legal, favorabil autorităților publice locale pentru dezvoltarea cooperării trans-frontaliere.

Un element important este și schimbul de experiență cu țările partenere ale UE pentru preluarea bunelor practici în domeniul dezvoltării regionale și promovarea cooperării în cadrul euroregiunilor și în structurile regionale internaționale. Ne propunem, de asemenea, să inițiem un Acord pentru elaborarea Programului de colaborare cu Comitetul Economic și Social European, Asociația Europeană a Agențiilor de Dezvoltare Regională și Observatorului în Rețea al Amenajării Teritoriului. Un obiectiv important în acest sens este să promovăm Strategia UE pentru Regiunea Dunării în RM (SUERD).

Pe plan intern, planificăm ca pentru perioada imediat următoare, 2014-2016, să elaborăm trei planuri de amenajare a teritoriului regional și să continuăm colaborarea noastră cu partenerii externi, aici am putea menționa Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ), Agenția

pentru Dezvoltare a Austriei (ADA), Polish Aid 2015 precum și Banca KfW. De asemenea, vom continua și dezvolta colaborarea cu Academia de Administrare Publică și instituțiile de învățământ superior din țară pentru elaborarea, actualizarea programelor de instruire în domeniul dezvoltării regionale și vom continua să oferim asistență autorităților publice locale pentru ca acestea să poată accesa fonduri prin intermediul programelor europene.

Domeniul dezvoltării regionale este un domeniu care necesită investiții financiare relativ majore. Principala sursă de finanțare este Fondul Național pentru Dezvoltare Regională (FNDR) care constituie 1% din veniturile bugetului anual de stat. Spuneți-ne vă rog, care este bugetul alocat de MDRC pentru investiții pentru 2015?

Într-adevăr, Fondul Național pentru Dezvoltare Regională (FNDR) este principala sursă de realizare a politicilor de dezvoltare regională și este creat din alocațiile anuale din bugetul de stat, ca linie distinctă pentru politica de dezvoltare regională. Acest fond constituie 1% din veniturile aprobate ale bugetului de stat pe anul respectiv. În acest sens, FNDR, pentru anul 2015 constituie 194,9 mil. lei.

Dar care este suma pe care preconizați să o atrageți din fondurile europene și de la partenerii străini pentru proiectele din domeniu?

Până în prezent, au fost acceptate spre finanțare câteva proiecte, printre acestea: Proiectul „Dannube connects” finanțat de Agenția Austriacă pentru Dezvoltare (ADA), cu o sumă totală de 480 mii euro. Planificate spre valorificare pentru anul 2015 sunt aproximativ 190 mii euro. Durata proiectului este de 3 ani. Proiectul presupune impulsivizarea participării Republicii Moldova la activitățile planificate în cadrul SUERD.

Un alt proiect este „Crearea sistemului integrat de dezvoltare durabilă a sectorului apicol în Regiunea de Dezvoltare Nord a Republicii Moldova”, cu suportul financiar al Guvernului României, cu o sumă totală de

157 400 euro, în anul 2015 urmând a fi valorificate aproximativ 100 mii euro. Durata proiectului este de 2 ani.

Proiectul „Suport în elaborarea Strategiei naționale de dezvoltare regională 2016-2020”, care este finanțat de partenerii noștri din Polonia. Suma finală a proiectului nu este încă anunțată, însă în anii precedenți bugetul era de aproximativ 80 mii euro.

Proiectul „Îmbunătățirea Statisticii Regionale în Republica Moldova”, demarat în luna noiembrie 2014, dar care a fost lansat oficial în februarie 2015. Acest proiect este implementat de un consorțiu condus de GFA (Germania) cu DEVStat (Spania), AAM (Ungaria) și Oficiul de Statistică al Slovaciei și va dura până în luna noiembrie 2016. Bugetul proiectului este de 2 mln euro, iar obiectivul acestuia este de a crea statistici regionale de bună calitate, care sunt necesare pentru proiectarea, monitorizarea și eva-

luarea politicilor de dezvoltare regională, ajutând factorii de decizie, politici la direcționarea mai reușită a necesităților sociale, identificarea oportunităților de dezvoltare economică, monitorizarea obiectivelor de mediu și alocarea investițiilor publice.

„Proiectul de Reabilitare și Construcție a Rețelei de Apă și Canalizare și a Stației de Epurare a Apelor Uzate din orașul Telenești” finanțat de USAID, care a început în anul 2014 și va continua în acest an. Contribuția USAID este de aproximativ 500 mii dolari.

De asemenea, în implementare cu ajutorul Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ), sunt alte opt proiecte, printre acestea - construcția sistemului de canalizare în satul Duruitoarea Veche (Rișcani); renovarea stației de tratare a apei din

Costești (Rișcani); extinderea rețelelor de canalizare în Costești (Rișcani); construcția apeductului central Leova-largara; îmbunătățirea eficienței energetice la spitalul regional Nisporeni; îmbunătățirea eficienței energetice la spitalul regional din Orhei; sistemul de canalizare în satul Roșu (Cahul); reabilitarea stației de tratare a apei din orașul Cahul. Un calcul general ne-ar arăta că din bugetul integral al asistenței externe au fost reflectați în bugetul public național aproximativ 6,5 mln euro.

Dacă ar fi să facem o listă cu prioritățile și reformele în domeniul dezvoltării regionale pentru anul 2015 atunci care ar fi acestea?

În primul rând, ne dorim să creștem alocările financiare în FNDR de la 1% la 3%. De asemenea, vom acorda competențe noi Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale (CNCDR) și MDRC în vederea coordonării tuturor politicilor care se implementează în regiunile de dezvoltare. Una din cele mai importante și așteptate reforme este și inițierea implementării politicii de dezvoltare regională în UTA Găgăuzia și municipiul Chișinău.

Un accent major vom pune pe cooperarea inter-ministerială, care a fost menționată și de partenerii noștri străini la discuțiile și întreprinderile care le-am avut. Astfel, MDRC va cere și va miza mai mult pe cooptarea mai largă a ministerelor sectoriale la implementarea politicii de dezvoltare regională.

Totodată, printre alte reforme propuse pentru 2015 am putea menționa aici și schimbarea modalității de constituire a Documentului Unic de Program (DUP) și a FNDR, care ar cuprinde și alte politici sectoriale; sporirea competențelor și responsabilităților Consiliilor Regionale pentru Dezvoltare (CRD); și, modificarea unor atribuții și competențe ale Agențiilor de Dezvoltare Regională (ADR), în vederea sporirii eficienței acestora.

Managementul deșeurilor solide în Republica Moldova

Gestionarea deșeurilor menajere solide (DMS) reprezintă unul din domeniile-cheie de intervenție ale politicii de dezvoltare regională. Pe parcursul anilor 2011-2014, din Fondul Național pentru Dezvoltare Regională (FNDR) au fost alocați circa 70.159,1 mii lei pentru implementarea proiectelor în regiunile de dezvoltare regională Nord, Centru și Sud.

Astfel, au fost obținute următoarele rezultate:

- Au fost construite:
 - 4 poligoane în orașele Telenеști, Hincești, Nisporeni, Biruința - raionul Singerei);
 - 1266 platforme pentru amplasarea containerelor de colectare a DMS.
- Au fost procurate:
 - 12359 containere de diferite dimensiuni;
 - 28 unități de tehnică specializată;
 - prese de balotat plastic ș.a.

Totodată, Guvernul Germaniei a acordat 2,2 milioane de euro pentru proiectul-pilot de îmbunătățire a managementului deșeurilor solide în raioanele Șoldănești, Rezina și Florești. Urmează a fi construit un Centru Intercomunitar de Management al Deșeurilor Solide la Parcani, Șoldănești, două centre de reciclare la Șoldănești și Florești și două stații de transfer la Cotuienii Mari și Florești. La această etapă, au fost construite platforme și au fost procurate și amplasate containerele, cu etichetele distinctive. Totodată, au fost create societăți pe acțiuni la Șoldănești și Florești, în măsură să presteze populației un serviciu public de management al deșeurilor.

inclusiv 13 proiecte ce țin de îmbunătățirea factorilor de mediu, în valoare totală de peste 153.530,1 mii lei.

Potrivit Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională (SNDR) 2013-2015, în domeniul menționat vor fi obținute următoarele rezultate:

- 541 platforme pentru amplasarea containerelor de colectare a DMS;
- 554 containere pentru colectare a DMS;
- 6.100 pubele;
- 14 unități de tehnică specială;
- 6 poligoane.

Beneficiari ai proiectelor de dezvoltare regională din domeniul mediului vor fi peste apr. 575.000 cetățeni din 132 localități.

Implementarea proiectelor de dezvoltare regională este asigurată de Agențiile de Dezvoltare Regională, de comun cu autoritățile administrației publice locale.

Pentru a prioritiza investițiile în sector, regiunile de dezvoltare Nord și Centru au elaborat și adoptat Programe Regionale Sectoriale. Regiunea Sud are conturată o Strategie în domeniul. Aceste documente reprezintă un instrument operațional în planificarea regională și încorporează necesitățile de dezvoltare a sectorului vizat. Totodată, cu sprijinul GIZ, sunt elaborate portofolii de proiecte, care au fost selectate participativ de comunitățile locale. Ulterior, în baza unor criterii elaborate

Tamara Guvir, managerul sectorului managementul deșeurilor solide Proiectul GIZ "Modernizarea serviciilor publice locale în Republica Moldova"

Lucrăm la trei studii de fezabilitate, care au drept scop crearea sistemelor de management integrat al deșeurilor la nivelul zonei de management (3-4 raioane) și care prevăd: acoperirea către 2018 a populației cu servicii de salubritate în localitățile rurale în proporție de 100 % față de circa 5,0%, care sunt la etapa anului 2014 în zonă; creșterea ratei de colectare a deșeurilor din spațiul rural de la 1200 tone/an în 2014, până la circa 24343 tone/an în 2018 în zonă; creșterea ratei de reciclare și compostare a deșeurilor până la 10% în 2018 din spațiul rural și urban; și, reducerea numărului spațiilor de depozitare neconforme de la circa 90% la 0%.

Principala provocare este informarea și sensibilizarea populației despre beneficiile unui management integrat al deșeurilor la nivelul zonei de management. Aceasta presupune și accesul la serviciile performante de salubritate precum și asocierea APL-urilor la nivelul zonei de management, pentru a asigura accesibilitatea populației.

de experții în sector, o Comisie interministerială selectează acele concepte de proiect care sunt viabile, acestea urmând ulterior să fie dezvoltate, pentru a fi pregătite pentru finanțare. Astfel, portofoliile de proiecte reprezintă un instrument excelent de atragere a investițiilor în regiunile de dezvoltare ale Republicii Moldova.

PENTRU SĂNĂTATE ȘI UN MEDIU MAI CURAT

COLECTEAZĂ DEȘEURILE SEPARAT

Datorită acestor proiecte de dezvoltare regională, de servicii calitative de management al deșeurilor solide beneficiază aproximativ 97 de localități. Acest îmbunătățit la serviciile de salubritate a fost creat pentru 301.612 de persoane. Pentru 2014, din FNDR au fost prevăzuți 2,4 milioane de lei pentru un al proiect de acest gen.

Prin Documentul Unic de Program (DUP) pentru anii 2013-2015, au fost stabilite 62 proiecte prioritare în domeniul dezvoltării regionale,

Dezvoltarea Regională în Republica Moldova – unde suntem și încotro mergem?

Cinci ani de implementare a procesului de dezvoltare regională au demonstrat că, prin implicarea reprezentanților diferitelor nivele ale administrației publice, dar și cu participarea activă a reprezentanților sectorului privat și a societății civile, acesta face față aspectelor și elementelor specifice unei bune guvernări și a unui proces decizional transparent.

Pe parcursul acestei perioade s-a reușit o abordare logică și o implementare reușită a activităților desfășurate în domeniul planificării strategice și a identificării necesităților de dezvoltare ale regiunilor. Acest fapt va conduce la o utilizare mai eficientă a resurselor financiare care la rândul lor vor aduce rezultate majore și vor contribui direct la creșterea nivelului de trai al populației. În consecință, asemenea indicatori, cum ar fi: „Construcția a 4 depozite de deșuri în raioanele Hincești, Telenеști și Nisporeni au contribuit la lichidarea 162 de gunoști neautorizate” vor prezenta mai clar impactul proiectelor ce țin de domeniul dezvoltării regionale.

În perioada anilor 2009-2015 s-a demonstrat importanța existenței unui cadru legislativ și instituțional interministerial care acordă suport la realizarea obiectivelor naționale în următoarele domenii:

- Managementul deșeurilor solide;
- Aprovizionarea cu apă și sanitație;
- Eficiența energetică în clădirile publice;
- Infrastructura drumurilor regionale și locale;
- Support în dezvoltarea sectorului privat.

Totodată, în octombrie 2013, a fost inițiat un proces amplu de planificare și programare strategică în cele trei regiuni de dezvoltare in-

stituționalizate. Astfel, cu implicarea tuturor actorilor, au fost elaborate 11 programe regionale sectoriale. Aceste documente presupun examinarea potențialului de dezvoltare a regiunilor și de realizare a obiectivelor naționale la nivel regional. Iar, obiectivul major al acestor documente este ca până la sfârșitul anului 2015, pentru primele 4 domenii din cele menționate mai sus, să fie dezvoltat un portofoliu de proiecte, a căror valoare de implementare va fi de circa 110 mln. Euro.

Totodată, semnarea Acordului de Asociere Republica Moldova - UE a suplinit agenda activităților necesare pentru a fi realizate în cadrul Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, luând în considerație necesitatea ajustării cadrului legislativ existent la cel al acquis-ului comunitar, care prevede și obiectivele majore ale politicii de dezvoltare regională pentru perioada imediat următoare:

- Asigurarea utilizării eficiente a fondurilor existente prin elaborarea unui mecanism eficient de gestionare a proiectelor investiționale implementate;
- Ajustarea prevederilor politicii de dezvoltare regională a RM la cele ale UE prin asigurarea organizării teritoriale a regiunilor de dezvoltare conform Regulamentului Comisiei europene cu privire la Nomenclatorul unităților Teritoriale de Statistică;
- Instituționalizarea regiunilor de dezvoltare UTA Găgăuzia și municipiul Chișinău;
- Îmbunătățirea statisticii regionale, astfel încât să fie îmbunătățită posibilitatea analizelor cu privire la dezvoltarea regiunilor

Procesul de dezvoltare regională în Republica Moldova a existat într-o formă implicită și până la instituționalizarea acestuia în anul 2010 prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova Nr. 158 din 04.03.2010, când a fost aprobată Strategia Națională de Dezvoltare Regională (SNDR). Regiunile Nord, Centru și Sud au avut întotdeauna caracteristici specifice socio-economice care le deosebeau. Diferențierea geografică a regiunilor nu a avut un caracter directiv. Din momentul instituționalizării procesului de dezvoltare regională, au apărut anumite inițiativă și mecanisme care presupun abordarea de sus în jos a procesului, adică inițiativa există mai mult la nivelul administrației publice centrale, ceea ce conferă întregului proces un caracter directiv. Ca și orice altă activitate umană, procesul dezvoltării regionale, indiferent de etapa la care se află, necesită perfecționare și eficientizare.

Pentru soluții în vederea eficientizării acestuia, e nevoie să analizăm experiența țărilor care au înregistrat succese în procesul dezvoltării regionale. Această experiență ne sugerează mai multe idei, printre care două cele mai importante ar fi:

- Abordarea dezvoltării regionale de sus în jos nu are efecte dacă nu este îmbinată cu cea de jos în sus (adică existența inițiativei locale în acest proces este crucială);
- Tratarea dezvoltării regionale ca proces axat doar pe dezvoltarea infrastructurii nu este una corectă.

Perceperea dezvoltării regionale doar ca un proces de ameliorare sau creare a infrastructurii (drumuri, rețele de apă și canalizare, iluminat stradal, edificii publice, etc.) este una eronată, dar este specifică etapei inițiale de dezvoltare. Țările care deja au depășit această etapă se axează și pe alte obiective: modernizarea și diversificarea structurilor economice;

și identificarea necesităților de fortificare a eforturilor pentru anumite domenii sectoriale. Totodată, urmează a fi elaborate metodologiile de calcul a unor indicatori importanți, cum ar fi Produsul Intern Brut pentru fiecare regiune și Valoarea Adăugată Brută la nivel de regiune – aceștia fiind singurii indicatori care permit o evaluare obiectivă a nivelului de dezvoltare economică a regiunilor de dezvoltare.

Se poate afirma că în perspectiva integrării europene, rolul politicii de dezvoltare regională va fi unul din cele mai importante. Astfel, prin politica de coeziune, care reprezintă un instrument de implementare a politicii de dezvoltare regională, sunt acordate fonduri structurale și de coeziune considerabile, ce reprezintă o resursă financiară majoră pentru diferite programe de dezvoltare a țărilor membre ale UE. Putem evidenția aici doar câteva exemple clare cu privire la disponibilitatea fondurilor structurale și de coeziune acordate unor țări membre pentru perioada de programare 2014-2020:

- România cu o populație de peste 20 milioane oameni va beneficia de circa 23 mld. Euro;
- Letonia cu o populație de peste 2 milioane oameni va beneficia de circa 4,5 mld. Euro;
- Bulgaria cu o populație de peste 7 milioane oameni va beneficia de circa 7,6 mld. Euro.

Potrivit unor calcule efectuate de către experții internaționali, în baza unor criterii clar identificate, Republica Moldova, în cazul în care astăzi ar deveni țară membră a UE, ar putea beneficia de fonduri în suma de aproximativ 7-9 mld. Euro pentru o perioadă de 7 ani.

stimularea creșterii economice; crearea locurilor de muncă, ceea ce de fapt începe a se adopta și implementa în procesul de dezvoltare regională în Republica Moldova.

Totuși, pe lângă abordarea de jos în sus, trebuie susținute inițiativele care se axează nu doar pe rezultatele cantitative ale procesului de dezvoltare regională (kilometri de drumuri, apeeducte ș.a.), ci și pe unele rezultate intangibile, greu de măsurat, dar care au o valoare enormă pentru procesul de dezvoltare socio-economică a localităților și regiunilor. Cele mai des acestea se referă la calitatea vieții oamenilor și satisfacția lor. Deci, pe lângă un anumit confort material, trebuie luate în calcul și educația, sănătatea, siguranța în ziua de mâine, tradițiile și valorile autohtone, etc. Concluzionând, se poate spune că, pentru succesul dezvoltării regionale, în viitor totul trebuie să se axeze în jurul elementului cheie – adică al OMULUI.

Valerian Bînzaru,
șeful Direcției generale
Dezvoltare Regională,
Ministerul Dezvoltării
Regionale și Construcțiilor

Liubovi Prodan-Șestacova,
magistru în management
Academia de
Administrare Publică
a Republicii Moldova

Dorin Andros,
șeful Direcției politice
și cooperare regională,
Ministerul Dezvoltării
Regionale și Construcțiilor

Dicționarul Dezvoltării Regionale pe înțelesul tuturor

Dezvoltare durabilă este utilizarea eficientă și rațională a resurselor economice, sociale și de mediu (resurse naturale), astfel încât să fie asigurată disponibilitatea acestora și pentru generațiile viitoare. Cea mai cunoscută definiție este cea acordată de Comisia Mondială pentru Mediu și Dezvoltare: „Dezvoltarea durabilă este dezvoltarea care urmărește satisfacerea nevoilor prezentului, fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi”. Pentru prima dată, conceptul a fost utilizat în anul 1987 în raportul Comisiei Brundtland, „Our common Future” („Viitorul nostru comun”), în contextul promovării reducerii amprentei ecologice a omului, a echității între generații, indivizi și națiuni, și în menținerea eficacității economice. Mai târziu, conceptul de dezvoltare durabilă a fost promovat în cadrul Conferinței Mondiale pentru Dezvoltare Durabilă, organizată de Organizația Națiunilor Unite în anul 1992 la Rio de Janeiro, Brazilia.

Planificare regională sectorială este planificarea și programarea strategică cu privire la implementarea obiectivelor naționale pentru un anumit sector al economiei (apă, deșuri etc.) la nivel regional, prin examinarea necesităților de dezvoltare a regiunilor și implementarea celor mai viabile proiecte investiționale, luând în considerație aspectele de dezvoltare durabilă. Planificarea regională sectorială asigură concordanța dintre inițiativele bazate pe nevoile regionale și locale și cerințele curente ale politicii sectoriale centrale în vigoare. Ca instrument practic pentru realizarea planificării regionale sectoriale este planul regional sectorial, care oferă o orientare pentru potențialii promotori de proiecte cu privire la planificarea resurselor pentru dezvoltarea proiectelor și alocarea lor pe termen mediu.

Dezvoltarea Regională în Sondaje

Ruslan Sințov,
director executiv

Centrul de Analize și
Investigații Sociologice,
Psihologie și Politologie
"CIVIS"

În toamna anului 2014, Centrul CIVIS a realizat studiul „Gradul de satisfacție al părților interesate față de capacitățile Agențiilor de Dezvoltare Regională de a facilita în mod eficient procesul de dezvoltare regională în Moldova”. Cercetarea a fost finanțată în cadrul proiectului „Modernizarea serviciilor publice locale în Republica Moldova” (MSPL), implementat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ).

Unul din domeniile de intervenție ale proiectului MSPL are drept obiectiv principal îmbunătățirea capacităților de planificare și implementare în cadrul Agențiilor de Dezvoltare Regională (ADR) Nord, Centru, Sud și autorităților publice locale relevante. Scopul activităților de consolidare a capacităților este de a îmbunătăți procesele de planificare, programare și elaborare a proiectelor de investiții în patru sectoare prioritare de dezvoltare regională: alimentarea cu apă și canalizare, gestionarea deșeurilor solide, eficiența energetică a clădirilor publice și drumuri locale și regionale. În acest context, au fost create Grupuri de Lucru Regionale Sectoriale (GLRS), din componența cărora făceau parte reprezentanții autorităților publice locale de nivel unu și doi, sectorul privat și societatea civilă. Membrii grupurilor de lucru au fost implicați direct în procesul de elaborare a strategiilor de dezvoltare regională sectorială.

Pentru a măsura progresul acestor intervenții și impactul lor pe termen scurt, a apărut necesitatea realizării studiului menționat mai sus. Cercetarea a fost realizată în toate unitățile teritoriale administrative ale Republicii Moldova, cu excepția regiunii transnistrene, pe un eșantion de 798 respondenți, acoperind 93 localități. Respondenții au reprezentat două grupuri țintă ale sondajului: beneficiari direcți, printre aceștia membrii Consiliilor Regionale pentru Dezvoltare și membrii GLRS, care au fost implicați direct în procesul de planificare și programare regională sectorială; și, un grup de control, numit convențional beneficiari indirecti, din care au făcut parte persoane care nu au fost implicate direct în acest proces.

Chestionarul a cuprins o serie de capitole, precum: *Aspecte generale ale dezvoltării regionale, Activitatea Agențiilor de Dezvoltare Regională, ADR în calitate de organizator al planificării regionale sectoriale, Gradul de informare și canalele de informare despre ADR, precum și un capitol aparte ce ține de sugestii și recomandări.*

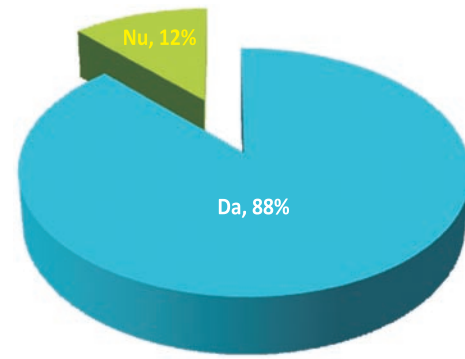
Constatările principale ale studiului pot fi rezumate la următoarele aspecte:

- Rezultatele studiului validează eficiența implicării ADR-urilor în facilitarea procesului de dezvoltare regională;
- Dintre toate instituțiile de dezvoltare regională (Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale - CNCDR, Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor - MDRC, Consiliile Regionale pentru Dezvoltare - CRD, și ADR), ADR-urile sunt cel mai bine cunoscute, dar și cel mai înalt apreciate de către respondenți;
- 66% dintre beneficiarii direcți sunt mulțumiți de modul în care ADR-urile organizează procesul de planificare sectorială;

Cunoașterea generală despre procesul de dezvoltare regională

Întrebare: Ați auzit despre procesul de dezvoltare regională în Republica Moldova? (Beneficiari Indirecți)

- Respondenții cunosc destul de bine procesul general de dezvoltare regională și activitățile desfășurate în acest domeniu de către actorii principali (MDRC, ADR, CRD);
- Actorii sunt, în general, bine informați despre procesul de dezvoltare regională. Informațiile furnizate de ADR sunt considerate accesibile, utile și actuale. Cele mai bune surse de informare identificate sunt mesajele electronice și website-urile ADR-ilor;
- Beneficiarii direcți sunt mai bine informați și exprimă un nivel mai mare de satisfacție în comparație cu beneficiarii indirecti;
- Nivel mai mic de informare și satisfacție a fost demonstrat de APL 1 (în comparație cu APL 2), de către funcționarii publici (în comparație cu alți actori publici), precum și de sectorul privat (în comparație cu alte segmente).

Pe lângă succesele înregistrate, studiul a evidențiat o serie de recomandări pentru îmbunătățirea procesului de dezvoltare regională, precum și optimizarea activității instituțiilor responsabile direct de procesul de planificare și programare regională sectorială:

- Asigurarea unei informări mai bune și mai uniforme a factorilor de decizie locali, dar și a populației generale despre diverse aspecte ale dezvoltării regionale, inclusiv pentru a spori gradul de responsabilitate și implicare socială a populației generale;
- Instruirea continuă și evaluarea activității resurselor umane implicate în proces;
- Asigurarea unui nivel mai mare de cooperare între actorii implicați în procesul de dezvoltare regională (public - privat - societate civilă);
- Asigurarea depolitizării procesului de luare a deciziilor cu privire la implementarea proiectelor de dezvoltare, alocarea de resurse și alte aspecte;
- Transparență în managementul resurselor financiare;
- Elaborarea și aplicarea unor mecanisme eficiente de monitorizare a procesului de dezvoltare regională.

Concluziile studiului accentuează faptul că procesul de dezvoltare regională în Republica Moldova se dezvoltă într-o direcție corectă, înregistrând progrese și rezultate concrete. În acest sens, este relevantă creșterea nivelului de satisfacție a beneficiarilor direcți privind prestația ADR-urilor din ultimii doi ani în organizarea și implementarea procesului de planificare regională. Totuși, procesul de planificare și programare regională sectorială a început relativ recent și rămân încă multe lucruri de realizat și îmbunătățit. Însă, pentru ca instituțiile responsabile să continue să se bucure de susținerea partenerilor locali și internaționali și să sporească satisfacția actorilor locali și a populației (beneficiarii finali), este necesară consolidarea eforturilor în asigurarea unui proces de dezvoltare regională participativ și transparent, inclusiv la etapa de monitorizare și evaluare a proiectelor de dezvoltare regională.

Campania de informare „Construim viitorul acasă”

Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor (MDRC) și Agențiile de Dezvoltare Regională (ADR) desfășoară împreună cu partenerii internaționali mai multe proiecte de dezvoltare regională și locală. Rezultatul proiectelor implementate este vizibil, tangibil și afectează pozitiv, direct și imediat largi categorii de populație: crearea serviciilor de salubritate, construirea de apeeducte și alimentarea cu apă curentă, sisteme de canalizare, recondiționarea locațiilor cu potențial turistic. Totuși, există și necesitatea de a promova, mediatiza și transmite un mesaj clar către categoriile distincte de populație pentru a încuraja cooperarea și implicarea în proiectele în desfășurare precum și inițierea unor noi proiecte.

În acest sens, MDRC și ADR-urile, cu sprijinul financiar al Uniunii Europene și Guvernului Germaniei au lansat, la 1 aprilie 2015, campania de informare, cu genericul „Construim viitorul acasă”. Aceasta activitate are drept obiectiv încurajarea cooperării locale pentru elaborarea și implementarea proiectelor de dezvoltare regională.

Produsele campaniei constituie 3 spoturi video și 3 spoturi audio, care fac o prezentare a proiectelor de succes din domeniul dezvoltării regionale, care au reușit să contribuie la creșterea calității vieții. Spoturile video și audio mizează pe dialogul dintre personaje - oameni simpli - precum și pe imaginile de la proiectele reale de dezvoltare regională, cu rezultatele tangibile din domeniu: crearea serviciilor de salubritate, construirea de apeeducte și alimentarea cu apă potabilă, recondiționarea locațiilor cu potențial turistic ș.a. Astfel, pe parcursul a două luni, 4 posturi TV și 2 posturi radio vor difuza spoturile.

Pe lângă spoturile video și audio, au fost

elaborate și bannere care prezintă în formă grafică reșitele din domeniul dezvoltării regionale, pe regiuni de dezvoltare - Nord, Centru și Sud - și priorități: reabilitarea rețelelor de apă, canalizare și drumuri; îmbunătățirea mediului și atractivității turistice; și, diversificarea economiei și sprijinul pentru dezvoltarea sectorului privat (incubatoare de afaceri, zone economice libere, parcuri industriale). Totodată, în cadrul campaniei de informare a fost elaborat și un banner general, care prezintă și sintetizează în formă grafică reșitele din domeniul dezvoltării regionale la nivel de țară.

Atât bannerele personalizate ale regiunilor de dezvoltare, cât și bannerul general al campaniei, vor fi plasate pe o serie de platforme online, precum și pe site-urile instituționale ale MDRC și ADR-urilor.

Cele 3 spoturi video și 3 audio ale campaniei, produse de Centrul Media pentru Tineri, pot fi accesate pe canalul Youtube al MDRC, precum și pe site-ul instituțional al MDRC, <http://mdrc.gov.md/campanie/>, al ADR-urilor, www.adrnord.md, www.adrcentru.md, www.adrsud.md, și a proiectului GIZ - www.serviciilocale.md.

Tot în 2015, MDRC va adopta și va pune în aplicare o Strategie de comunicare publică, concepută cu sprijinul GIZ. Partenerul de dezvoltare mai sprijină instruirea funcționarilor din domeniul dezvoltării regionale în comunicare internă și externă. Totodată, comunicatorii de la MDRC și ADR-uri beneficiază de consultanță, ateliere tematice și vizite de studiu. Cu sprijinul Guvernului Suediei, a fost angajat un consultant pe comunicare pentru MDRC.

Vasile Bîta, ministrul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor: „Principalele rezultate pe care le așteptăm în urma campaniei de informare ar fi ca populația să conștientizeze faptul că dezvoltarea regională suntem noi toți și doar împreună putem contribui la prosperitatea comunității. Totodată, ne așteptăm la o implicare mai activă a comunităților în ceea ce privește proiectele ce țin de dezvoltarea regională. Și, nu în ultimul rând această campanie țintește convingerea noilor parteneri și donatori, străini și locali, pentru a se implica în finanțarea și implementarea proiectelor din domeniu”.

Pirkka Tapiola, Ambasadorul Uniunii Europene în Republica Moldova: „Sunt încântat că o asemenea bună comunicare are loc și că se vizualizează contribuția domeniului dezvoltării regionale la creșterea calității vieții. Este important ca cetățenii să conștientizeze că anume cooperarea locală poate aduce bunăstare”.

Va fi elaborat un curs de instruire dedicat marketingului local și regional

În cadrul colaborării Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor (MDRC) cu Academia de Administrare Publică (AAP) și Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ), s-a inițiat procesul de elaborare și instituționalizare a unui nou curs de instruire pentru autoritățile publice locale, și anume „Marketing local și regional pentru o dezvoltare regională mai durabilă”. Această activitate a debutat cu participarea formatorilor la o vizită de studiu și la un curs de pregătire cu genericul „Marketing regional - instrument de dezvoltare regională”, desfășurat în sudul Bavariei, Germania.

Printre subiectele abordate la curs s-au numărat: marketingul regional în contextul dezvoltării regionale și comunicarea strategică; instrumentele de marketing regional; brandingul produselor.

Programul a inclus vizite în teren și discuții cu reprezentanții instituțiilor relevante din domeniu atât din Germania, cât și din Austria și Croația, care au dat posibilitate participanților să contureze idei și studii de caz care vor fi utilizate la elaborarea noului curs.

Marketingul regional are ca scop crearea unei valori adăugate pentru regiunile de dezvoltare. Or, capacitatea de a atrage noi întreprinderi, consumatori, vizitatori și turiști determină creșterea constantă economică și a nivelului de trai al populației în regiunea respectivă. În acest scop, obiectivul de bază trebuie să fie axat pe identificarea și crearea brandurilor regionale, precum și a instrumentelor cele mai eficiente de promovare a lor. Din acest motiv, alocarea direcționată a resurselor către regiunile de dezvoltare trebuie să aibă scopul de a spori recuperarea investițiilor.

Igor Malai, șeful adjunct al Direcției Generale Dezvoltare Regională a Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor a menționat că: „Acest curs a subliniat încă o dată rolul instituțiilor de dezvoltare regională în crearea și promovarea brandurilor regionale, atât la nivel național, cât și internațional. Însă,

identificarea produselor regionale, modul în care acestea trebuie protejate, dezvoltate și promovate este un lucru la care mai trebuie să muncim”.

„Dezvoltarea regională pentru Republica Moldova reprezintă o oportunitate de atragere a investițiilor pentru dezvoltarea economiei țării, totodată creând permise pentru creșterea competitivității regiunilor și orașelor. La rândul său, marketingul regional este un instrument de identificare și promovare a imaginii regiunii, pentru ca aceasta să devină competitivă atât pe plan intern cât și extern”, a afirmat Tatiana Tofan, dr., conf. univ. șefă interimară a catedrei Economie și Management Public din cadrul AAP.

Prin organizarea unor astfel de programe de instruire, coordonatorii și-au propus să contribuie la creșterea capacităților partenerilor săi în vederea realizării politicilor de dezvoltare regională. Proiectul „Modernizarea serviciilor publice locale în Republica Moldova” este implementat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ) și este sprijinit financiar de Ministerul German pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (BMZ), Agenția Suedeză pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională (Sida), Ministerul Afacerilor Externe al României și Uniunea Europeană.

Apa care aduce zâmbetul pe fața oamenilor

Satul Mănoilești e situat la câțiva kilometri de râul Prut. Cu dealuri și pășuni întinse și oameni frumoși. Totuși, parcă ceva lipsește... Oamenii de aici spun că apa care o beau zilnic "le fură zâmbetul". Apa... parcă ar fi un lucru simplu, banal și accesibil tuturor. Totuși, locuitorii din Mănoilești spun că apa a ajuns mai scumpă decât aurul, pentru simplul fapt că este foarte greu să găsești apă de calitate, măcar și pentru ați potoli setea.

Stația de tratare a apei sau primul pas spre apă de calitate

Am oprit mașina pe malul unui deal, în fața unei clădiri, aflată în afara localității, care nu ne spunea prea multe. Doar arteziana din fața acesteia oarecum ne duce cu gândul că acest loc era ceva tangențial cu apa cea de toate zilele. Anume aici ne-a dat întâlnire Grigore Popa, primarul comunei Mănoilești. "Proiectul...", ne spune primarul, "a demarat în primăvara anului 2012, însă lucrările au început în primăvara anului 2013, iar în decembrie, același an, stația a fost finalizată". Totuși, potrivit lui, stația de tratare a apei este doar vârful aisbergului acestui proiect. Pe lângă aceasta au mai fost construite încă câteva obiecte, fără de care stația nu și-ar avea rostul, "rețelele de apeduct de la râul Prut până la stația de tratare, rețelele de apeduct de la stația de tratare a apei până la satele Cetireni, Florișoia Veche, Florișoia Nouă, Grozasca, Unțești și Alexeevca cu un total de unsprezece rezervoare pentru acumulare de apă".

"Era iarnă anulului 2012, era un frig de cădeau dinții din gură și pe lângă toate ninge de câteva zile în șir. Mama mă trimisese să aduc apă, de la fântână, pentru mâncare și băut. Apa de la robinete nu prea era... frumoasă, nici la gust, dar mai ales la miros", așa și-a început istorioara Ionel, un elev în clasa 5. În loc de apă, însă se întorsese de la fântână într-un... picior. Pe celalalt nu putea călca. Căzuse și î-l luxase. Acum râde când îmi povestește, atunci însă nu îi ardea de glume. Se lăsase cu urmări grave, spitale, medici și, cum e și firesc în aceste cazuri... ghips și o lună de zile fără zăbenguit. Ce poate fi însă mai chinător pentru un copil, decât faptul că nu poate alerga. Și, totul din cauza... apei. Denis, un alt elev în clasa 4, îmi spune că pentru el lipsa apei de calitate e o problemă nu doar de alimentație, dar și de igienă. "Avem apă la robinet, însă miroase foarte urât. Noi îi spunem apă burcută. Chiar și să te speli este imposibil cu ea. De câteva ori pe săptămână merg, împreună cu soră-mea la fântână sau izvor să aducem apă pentru a ne spăla".

Sergiu Andruscă, directorul gimnaziului din Mănoilești este convins că aprovizionarea cu apă potabilă este minunea pe care o așteaptă locuitorii satului de ceva timp. "Sperăm că în viitorul apropiat întreg satul și localitățile din jur vor beneficia de serviciu de apă de calitate. Conectarea gimnaziului la apeductul cu apă prelucrată la stația de tratare ne va permite să folosim apă potabilă de calitate, atât pentru igienă, cât mai ales pentru pregătirea hranei pentru copiii", menționează Sergiu Andruscă.

În incinta gimnaziului o întâlnesc și pe Tatiana Cănița, șefa gospodăriei comunale a gimnaziului, care îmi descrie cu lux de amănunte procedura de aducere a apei potabile, pentru a pregăti bucate pentru cei 103 elevi din clasele primare care se alimentează la gimnaziu. E adusă cu căruțele în butelii, de la fântânile din sat și

nu de la oricare, dar de la o una autorizată de spectrăliști. Până nu demult mergeam zilnic și aduceam apă de la fântână pentru a pregăti mâncare pentru elevi și a spăla vesela. Ne era foarte greu, însă acum ne este mult mai ușor, avem totul la îndemână".

Apă potabilă pentru toți

Potrivit lui Ion Negură, managerul de proiect, în prezent de apă beneficiază șapte școli și grădinițe, iar "prioritatea majoră până la vară este ca apa tratată să ajungă și în casele oamenilor. A rămas doar o singură procedură de conectare a gospodăriilor", spune el.

Domnul Vasile, așa ni se prezintă un bărbat care venise cu motocicletă să își ia odrasla de la gimnaziu ne spune că așteaptă apă de calitate de ceva vreme, "știți cum, e greu, țevile au fost aduse doar până la gimnaziu, iar acum noi trebuie să ne conectăm fiecare la apă". Pe drum, în fața unui magazin întâlnesc câțiva mănoileșteni, cu care intru în discuții. Bineînțeles, întrebarea zilei e apa potabilă și apeductul mult-visat. Aceștia, ca și domnul Vasile ne confirmă că problema mare e "că nu prea avem bani să plătim pentru acest serviciu, însă de unde avem, de unde nu avem, vom lega tei de curmei să fim și noi odată gospodari cu apă potabilă la robinete, pentru spălat, pentru curățenie sau pentru a uda o floare la urma urmei", ne spune Teodora Andrușca.

Eduard Ungureanu, șeful secției managementul proiectelor în cadrul Agenției de Dezvoltare Regională Centru (ADR Centru) declară că, "conectarea fiecărei gospodării la apeduct va fi contribuția locatarilor la acest proiect. Totuși, s-au purtat și discuții cu administrația publică locală de nivel unu și doi, pentru a se găsi fonduri, care vor ajuta oamenii să extindă țevile prin interiorul localităților. Sperăm că într-un final administrațiile publice locale și locuitorii acestor sate vor găsi resursele financiare pentru a putea fi conectați la sursa de apă potabilă".

Costurile de conexiune la rețeaua de apeduct pentru fiecare gospodărie în parte nu pot fi estimate, însă acestea, spune Eduard Ungureanu, "vor fi diferite în dependență de necesitate. Spre exemplu, dacă o gospodărie este situată mai aproape de conducta centrală, o va costa mai ieftin conectarea, cele care sunt mai departe vor suporta cheltuieli puțin mai mari". Unii mănoileșteni cu care mă întâlnesc la ieșirea din sat spun că nu prea au de unde plăti, însă "sănătatea e mai scumpă decât toți banii din lume", ne aruncă din mers doamna Teodora Andrușcă.

Ion Negură, managerul proiectului, "12 000 de cetățeni aprovizionați cu apă potabilă în 12 localități", ne spune că instalația și toate elementele tehnice ale stației au fost achiziționate din România, "apa este pompată de la stația de testare, aflată pe marginea râului Prut, iar aici, la stația de tratare, este supusă diferitor proceduri chimice și tehnice, fiind transformată în apă potabilă. Atât în comuna Mănoilești, cât și în celelalte sate beneficiare, apa este foarte așteptată de locuitori, deoarece 90 % din apa din fântânile din regiune nu este de calitate. Și, datorită calității proaste a apei, populația de aici suferă de diferite maladii ale sistemului digestiv, boli de dinți, intoxicații și multe altele".

Instituțiile de învățământ primele în ordinea priorităților

După o inspecție în detalii a stației merg la gimnaziul din Mănoilești, una din instituțiile care au fost conectate deja la sistemul de aprovizionare cu apă potabilă. Ajung în ograda gimnaziului exact când sună clopoțelul, care vestește sfârșitul lecțiilor. Imediat ograda școlii se umple de copii. Mă apropiu de un grup de băieți, care nici că reușesc bine să iasă pe ușa instituției că deja începuseră să bată mingea. Îi întreb dacă putem sta puțin de vorbă. Acceptă cu plăcere, mai ales că între timp văzuse că s-au pricopsit și cu un fotograf personal, care "ne va fotografia și arată la televizor", vorba unuia dintre ei.

Denumirea proiectului	„12 000 cetățeni aprovizionați cu apă potabilă în 12 localități”		
Localizarea	Raionul Ungheni; Localitățile: Mănoilești, Vulpești, Rezina, Novaia Nicolaevca, Unțești, Alexeevca, Lidovca, Cetireni, Florișoia Veche, Florișoia Nouă, Grozasca.		
Aplicantul	Primăria comunei Mănoilești, Ungheni		
Obiectivul proiectului	Îmbunătățirea calității vieții în Regiunea Centru, prin dezvoltarea infrastructurii de aprovizionare cu apă potabilă.		
Beneficiarii și grupul țintă	12 mii de locuitori ai comunelor Mănoilești, Unțești, Alexeevca, Cetireni, Florișoia Veche.		
Produsele proiectului	1 proiect tehnic elaborat și verificat; 1 întreprindere municipală extinsă și dotată cu tehnică și mobilier; 43 kilometri de rețele de aprovizionare cu apă potabilă construite; 1 stație de tratare de apă construită; 11 rezervoare de apă potabilă construite.		
Rezultatele proiectului	Infrastructură modernă de aprovizionare cu apă potabilă; Acces la apă potabilă; Crearea de noi locuri de muncă; Dezvoltare economică pentru 12 sate; Sănătate mai bună și speranță de viață mai mare; Creșterea capacităților de administrare și management a Întreprinderii Municipale; Creșterea calității vieții pentru populația locală.		
Durata proiectului	36 de luni; Mai 2012 – Mai 2015		
Valoarea totală a proiectului	Fondul Național de Dezvoltare Regională (FNDR)	Contribuție proprie	Total
	28 873,30 mii lei	3 905,88 mii lei	32 779,18 mii lei